

Drága Dráva

Ameddig Főherceglakon, a járőrtárs-iskola kiképző tisztként szolgáltam a példaadó Görgey Kálmán százados parancsnoksága alatt, eszembe se jutott, hogy a már német csapatokkal megerősített magyar honvédelem összeomlás előtt áll.

Amennyire ellenszenves és elítélendő volt a megszállás, olyan új reményeket keltettek a német hadifelszerelések és a csapategységek átvonulása vérző Hazánkon.

A csendőrségi kiképzést is hamarosan megszakította a harcos katonai fellépés, és ennek következményeiről kell, hogy maradandó történelem tájékoztathasson.

1944 nyarán a román átállás következtében előállott erdélyi hadihelyzet arra kényszerítette a Tisza és Duna vonalak védőit, hogy erejüket a Dunántúlra koncentrálják. A pécsi és a Dráva térségben levő erők visszavonása a főherceglaki csendőr iskolát is kimozdította állomáshelyéről, s azt a pécsi hadosztály felszerelési és anyagraktárának védelmével bízták meg. Elismerést és dicséretet érdemel azoknak a csendőröknek harci tevékenysége, akik a honvédség fegyvernemeiben elsajátított módszerekkel megakadályozták a szerb csapatoknak a Dráván való áttörését.

A harci tevékenységeket rövid időtartamra megszakította a kormányzói elhatározás, hogy a zsidó állampolgárok elhurcolását megakadályoztatja. Erre a feladatra négy csendőrszázad összevonása történt; s a lenti, letenyei, főherceglaki és kaposvári csendőr-iskolák erős zászlóalj egységként Budapesten végezték ezt a rábizott feladatot.

Fontos itt megállni egy percre. Vitathatatlan tény, hogy amíg az a csendőr zászlóalj, amely az említett négy csendőrszázadként „kaposvári csendőr zászlóalj”-néven szolgált, az őrzéssel megbízott városrészből **egyetlen zsidó elszállítása sem történt.** Volt eset, hogy német katonai egység zsidóellenes fellépése tüzharccal lett megállítva, német sebesülést okozva (Mátyás Tér).

A kaposvári csendőr zászlóalj a kormányzó október 15-i fegyverletételi elhatározásáig feladatát eredményesen végezte, s ezt a tényt mint résztvevő és tanú ezennel megörökítem, és szavam adásával bizonyítom, hitelesen, mivel minden tevékenység kizárólag rajtam, mint a zászlóalj segédtsíjtjén ment keresztül. Parancsnokom Barabás József ezredes volt, akit Revicky Zsigmond alezredes váltott le október 28-án. Két napos várakozás után egységünket vasúton a dél-dunántúli hadműveleti területre szállították. Felszerelésünk igen hiányos volt. Mint a székesfehérvári hadosztály tartalék egysége, megkíséreltük a legszükségesebb felszerelést megszerezni, hisz a 95/31 mintájú Manlicher puskához alig lehetett töltényt találni, s a zászlóalj többségének nem volt még sisakja sem.

A legelső parancs, amit mint hadosztály tartalék kaptunk, kivihetetlen volt, mert „gyalogsgái ásonk” nem volt, s a félig fagyott földbe szuronyunk csak beletörhetett. Ezen úgy segítettek, hogy bevetettek a „három B” térségébe (Barcs, Babocsa, Berzence). Mint zászlóalj segédtsíjt emlékszem a kifejezésre, amit felhaborodásomban mondtam Görgey századosnak: „No, nekünk jól be-Bézték.”

A harcokra visszamerengve még hatvan év után is megborzad az elmém azokon a kétségbeejtő és tébolyító parancsokra, amit kaptunk és adtunk. Hálát kell adjak Istenemnek, hogy soha nem kellett „Előre!” vagy „Utánam!” parancsot adnom és nem kell éreznem az adott parancs sokszor tragikus következményét. Egyszer láttam egy próbacsendőrt tizedes fejlődésének következményét, amikor a sebesült talpra akart állni, de elbukott és mint a fejlevágott csirke vergődött és hánykolódott haláláig. A neve Deme

Lajos volt. Később szüleihez eljuttattam arcképes katonai igazolványát és a sírhely temetőjének címét.

A Dél-dunántúli harcok november és december hónapokban lelassultak a téli időjárás hatására, s ideiglenesen a XXIII-ik német hadosztály ezredkötelékének tartalékához soroltattunk.

Az újév új harcokra hívta a zászlóalj, aminek eseményeit én már csak közvetve figyelhettem, mert új szolgálati beosztást kaptam a Szálasi Ferenc csendőr-testőr századához.

Ez a beosztás még világosabban érvényesítette a megfigyelés és kiértékelés lehetőségét, s még tisztábban bizonyította az ezer éves magyar nyugatvédő önfeláldozást.

Kiértékelve a főherceglaki tanszázad szerepét, történelmünk egy újabb és mégis régi-módi veszteséglistát jelent: az 582 próbacsendőr között 46%-os volt a veszteség.

A hősi halottak a csatahelyek temetőiben találtak örök nyugodalmat. Csak egy szomorú tényről kell még megemlékezni: Az élve maradtakról!

A „kaposvári csendőr zászlóalj” négy századának parancsnokaiból három sebesüléseikbe halt bele, egy pedig, Görgey Kálmán szds. Kanadába lett száműzve. A beosztott tisztek közül Sásdi Antal hdgy., Tóth Béla hdgy., Mihalovich Polikárp hdgy., és Popovics Antal hdgy. hősi halált haltak, vitéz Kiss Gábor fhdgy. zászlóalj-segédtsz pedig az Egyesült Államokba kényszerült.

Hogy ezekben a harcosokban mennyi volt a csendőrlét és mennyi a honvédvér, azt talán az utókor majd egyszer semmittevésében megbírálja. A fenti szereplőknek ebben biztosan nem jut már semmi szó, hisz életükben sem tudták bizonyítani, hogy magyarok voltak. Amit tettek, amit átéltek, amit szenvedtek, az megfizetett szolgálat volt és a nemzet jogosan elvárta az elszegődött zsoldosok munkájának odaadó teljesítését.

Az „Itt nyugszunk Vándor, vidd hírül a spártaiaknak, hogy megcselekedtük, amit megkövetelt a Haza” szépen hangzik görög nyelven, a baj csak az, hogy még van néhány, (egy kézen megszámolható) csendőr, aki Vándor ugyan, de nem nyugszik, mert megtette, amit megkövetelt a Haza, de Hazájától hiába várja a hívást, hogy „Gyere haza nyugodni, Te vén Vándor! Hisz tudjuk, hogy megtetted, amit megkövetelt a Hazád!”

v. Kiss Gábor
m. kir. csendőr főhadnagy